

IEPAZĪSTI DABISKO PĻAVU!

Bioloģiski vērtīgu zālāju noteikšanas ceļvedis

DARĀM
PĻAVU
KOPA!

Kas ir dabisks jeb bioloģiski vērtīgs zālājs?

Dabiska, sen nearta un neielabota pļava jeb zālājs ir ekosistēma, kuras pastāvēšana mūsdienās ir tieši atkarīga no cilvēka darbības, jo tā veidojas ilgstošas ganišanas un pļaušanas ietekmē. Senatnē, pirms cilvēka ienākšanas Latvijas teritorijā, dabiskie zālāji pastāvēja, pateicoties paliem, kā arī tauriem, savvaļas zirgiem, sumbriem un citiem lielajiem zālēdājiem. Vēlāk, kad lielie zālēdāji izmira un palu darbību izmainīja meliorācija, par galveno zālāju uzturētāju kļuva cilvēks.

Pirms simts gadiem dabiskie zālāji aizņēma 30% Latvijas teritorijas. Mainoties saimniekošanas praksēm un palielinoties monokultūru un industriālās lauksaimniecības ietekmei, šobrīd tie ir īsts retums, jo klāj vairs tikai 0,9% valsts teritorijas. Dabiskos jeb bioloģiski vērtīgos zālājus raksturo liels sugu skaits, kuras spēj dzīvot tikai vietās ar senu pļaušanas vai ganišanas vēsturi. Ar tiem saistītas 400 dažādas augu sugas – apmēram trešā daļa no visas Latvijas augu valsts. Ar dabiskajiem zālājiem saistītas arī vismaz 50 putnu sugas un vairāk nekā 4000 kukaiņu sugas – visu šo dzīvo radību pastāvēšana ir cieši saistīta ar dabisko zālāju pastāvēšanu.

Dabisko zālāju noteikšanai nereti izmanto indikatorsugas – augu sugas, kuras piemērojušās mazauglīgām augsnēm un ilgstoši dabiskiem augšanas apstākļiem. Tās nespēj izdzīvot intensīvi apsaimniekotās teritorijās. Jo lielākā skaitā un daudzveidībā tās sastopamas, jo lielāka varbūtība, ka zālājs atbilst bioloģiski vērtīga zālāja parametriem. Taču tas nav vienīgais kritērijs.

**Sekojoš shēmām šajā ceļvedī, nosaki,
vai tava pļava atbilst dabiska jeb bioloģiski
vērtīga zālāja kritērijiem!**

1. Kā noteikt, vai mana pļava ir bioloģiski vērtīgs zālājs, ja pazīstu sugas?

2. Kā noteikt, vai mana pļava ir bioloģiski vērtīgs zālājs, ja nepazīstu sugas?

Zālājs sugām bagāts, vairāk par 15 - 20 sugām 1m². Vismaz 1/4 daļu augāja veido krāšņi ziedoši augi, piemēram, parastā brūngalvīte, vidējā ceļteka, raspodiņš, pļavas dzelzene. **Velēna ir bieza un atspēriņa.** Augsne nabadzīga un zālāja ražība zema (siens <1-2 t/ha).

Jā

Visdrīzāk dabisks zālājs

Nē

Zālājs nav arts 20 - 30 gadus, nav mēslots, bet ir apsaimniekots, pļaujot un zāli novācot vai ganot lopus. 1m² sastopamas 5 - 15 augu sugas. Zālājā ir liela graudzāļu sugu dažādība, ir dažādas krāšņi ziedošas augu sugas. **Ekspansīvās sugas** (meža suņburkšķis, lielā nātre, podagras gārša, ložņu vārpata u.c.) sastopamas niecīgā daudzumā.

Jā

Visdrīzāk zālājs sekmīgi dabiskojas

Nē

Visticamāk, zālājā nav dabiskošanās pazīmju. Lai šeit izveidotu dabisku zālāju, jāiegulda daudz laika.

Biezāk sastopamās indikatorsugas:

Gaiļbiksīte
Primula veris

Matainā vēlpiene
Leontodon hispidus

Parastais vizulis
Briza media

Purva gandrene
Geranium palustre

Dzirkestelīte
Dianthus deltoides

Īstā madara
Galium verum

Ziemeļu madara
Galium boreale

Ārstniecības ancītis
Agrimonia eupatoria

Klinšu noraga
Pimpinella saxifraga

Vidējā ceļteka
Plantago media

Rūgtā ziepenīte
Polygala amarella

Lielziedu vīgrieze
Filipendula vulgaris

Kalnu āboliņš
Trifolium montanum

Sāres grīslis
Carex panicea

Citas indikatorsugas meklē šeit:

Pļavas īpašniek!

Mēs, Latvijas Dabas fonds, izveidojām atbalsta punktu tiem, kuri vēlas uzlabot bioloģisko daudzveidību savās pļavās. Sazinies ar mums, rakstot uz e-pasta adresi ldf@ldf.lv vai zvanot uz tālruņa numuru 67830999.

Mūsu eksperti palīdzēs ar padomu!

www.ldf.lv
www.grasslife.lv

Teksta autore: Zane Līkā
Konsultante: Baiba Strazdiņa
Augu zīmējumu autore: Rūta Kazāka

Informatīvais materiāls sagatavots Latvijas Dabas fonda projektā 101073829 LIFE21-NAT-LV-GrassLIFE2 “Eiropas Savienības nozīmes prioritāro zālāju biotopu atjaunošana un to dažādas izmantošanas veicināšana” un to finansē Eiropas Savienības LIFE programma un Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija. Par tā saturu atbild Latvijas Dabas fonds.